

Nigredo

PŘÍBĚHY PŘÍLIŠ
LIDSKÉ

Nigredo

Příběhy příliš lidské

Nakladatelství KLIKA

*Že přemýšlení o lidském, příliš lidském – nebo jak zní učenější
výraz: psychologické pozorování – patří k prostředkům, jimiž
můžeme zmírnit tíhu života, že nám cvik v tomto umění propůjčuje
v tíživých situacích duchapřítomnost a vprostřed nudného
okolí skýtá zábavu, ba že můžeme díky němu i v nejtrnitějších
a nejneradostnějších úsecích vlastního života sklízet sentence
a cítit se tak o trochu lépe: tomu se věřilo,
to se vědělo – v dřívějších staletích.*

– Friedrich Nietzsche

Sobecká prosba

*Jen se na něho podívejte a přesvědčte se!
Věříte, hledíc na něho, že tu, kterou tak miloval
ve svém zaníceném snění, skutečně nikdy neviděl?*

– Fjodor Michajlovič Dostojevskij

Text © Nigredo 2022
Obálka © Helen Gottberg
ISBN 978-80-7666-080-9

„Myslela jsem, že už tě nikdy neuvidím,“ řekla dívka, zdánlivě bez jakéhokoli patosu, a věnovala mu nepatrný úsměv.

V tónu jejího hlasu však byla znát potlačovaná radost; nadšení, nepříliš dobře maskované hranou lhostejností. Sama si v tu chvíli jasně uvědomovala nedostatečnost, strojenost svých hereckých schopností. Věděla, že zrovna on je dokáže prokouknout snáz než kdokoli jiný. Začervenala se a celá v rozpacích od něj odvrátila pohled, snažila se teď soustředit na třpytivou hladinu jezírka. Zjevně šlo o osvědčenou taktiku, neboť už za malou chvílku byly její tváře znovu bílé jako alabastr a v melancholicky přivřených zelených očích se znovu usídlily Klid a Vyrovnanost. Jen Výmluvnost – poslední z členů obvyklé skupinky – na sebe jako vždy nechávala čekat. Snad zůstávala pozadu záměrně, nezbedně tušíc, že bude posléze o to víc doceněna.

Mladík se pouсмál. Těšila ho myšlenka, že na světě jsou pořád ještě věci, jež zůstávají neměnné. Nesnažil se dívku nijak přimět k hovoru a posadil se do orosené trávy pár kroků od ní. Bedlivě dbal na dodržení této nepatrné vzdálenosti – šlo o jakési nepsané pravidlo, které platilo prvních pár minut při každém jejich setkání; bez ohledu na jejich četnost; bez ohledu na léta pozřená nenasytným chřtánem Času od chvíle, kdy ji tu spatřil poprvé. Mladík to s cílenou pompézností nazýval *fází obligátního rozkoukávání*.

Nakonec i od chvíle, kdy tu byl naposled, uběhlo už pár let – byla to jeho dosud nejdelší absence. Absence, jejíž důvod mu teď ležel na srdci jako těžký balvan a jejíž objasnění si dnes stanovil jako hlavní cíl své návštěvy. Ale máme přece čas, říkal si. Proč hned začínat tím nepřijemným? Nechtělo se mu do toho – k tomu by se klidně sám doznal, milý čtenáři. Ani za mák se mu nechtělo vysvětlovat, co se v jeho životě za poslední léta událo, nikoli proto, že by se snad obával dívčina odsudku (na to ji příliš dobře znal), ale spíš proto, že sám

poslední dobou ztrácel víru ve správnost cesty, po níž se měl jeho život dál ubírat. Snad se tuhle ztrátu víry ještě donedávna pokoušel vnímat jen jako chvilkovou slabost, ospravedlnit ji coby běžnou trému před velkým životním rozhodnutím. Jenže ve chvíli, kdy po letech znovu nasál atmosféru rodného městečka, kdy znovu krácel po úzké zarostlé cestičce vedoucí od hlavní silnice sem k louce, v té chvíli se jeho uměle živená naděje začala nenávratně rozplyvat. A ve chvíli bezprostředně následující, v níž znovu spatřil zardělou pihovatou tvář, jak se marně snaží skrývat radost z jeho přítomnosti, už konečně musel sám sobě přiznat, že o žádnou z těch věcí, kterých za poslední roky dosáhl a které snad i mohl nazývat *úspěchem*, ve skutečnosti ani za mák nestál.

Když teď, po tak dlouhé době, znovu usedl po jejím boku, daleko od všech věcí, které ho měly těšit a netěšily, můžeme mu snad vyčítat touhu se těmito věcmi ještě chvilku nezabývat? Nemůžeme ho nechat, aby alespoň pár minut předstíral, že i tahle návštěva je stejná jako ty předchozí, že se po ní nic zásadního nezmění? Dopřejme mu tu chvilku, čtenáři. Stejně jako mu ji dopřává ona, přestože dávno tuší, jak se věci doopravdy mají.

Jen se na něj podívejte! Z jakých maličkostí se najednou dokáže radovat! S jakým nadšením pozoruje každé stéblo trávy! Divíte se mu snad, když tam, kde teď žil, sotva kdy vůbec nějakou travu spatřil, a když už, její zeleň se ani zdaleka nepodobala tomuhle odstínu? Tráva, kterou znal z posledních let, působila unaveně, sklesle, snad až nemocně. Byla pošlapaná a zničená. Byla kulisou bez života, občasným doplňkem šedivé džungle bez nároku na skutečný život, bez svobody ukázat svou pravou barvu.

Tento kontrast ho chtě nechtě přiměl k přirovnání – *zrovna tak teď působím já vedle ní!* A snad by ho takový postřeh i rozesmutnil, kdyby zrovna v tu chvíli nezvedl hlavu a jeho pohled se nesetkal s jejím. Dívka ho už nejspíš nějakou dobu pozorovala. Když byla přistižena při činu, vyděšeně ucukla a začala znovu nervózně hypnotizovat hladinu jezírka (fáze obligátního rozkoukávání zřejmě ještě neskončila). Mladík se usmál. Tahle plachost připomínající zatoulané zvířátko mu byla zrovna tak vzácná jako svěžest luční trávy. A tak jen dál

s nadšením vdechoval nezvykle čerstvý vzduch, soustředil se na každý nádech a výdech – jako by mu pročišťovaly plíce zdecimované tabákem a smogem. Dál bedlivě pozoroval každičkový detail svého okolí. Trajektorii kapek rosy pomalu cestujících z jednoho stébla trávy na druhé. Větve staré vrby něžně se dotýkající hladiny jezírka jako nesmělí milenci při prvních polibcích. Slabý větrík koketně čechrající její listy. Mravence, který právě odevzdaně přepravoval břemeno o dvojnásobku vlastní váhy a zřejmě přitom ani na zlomek sekundy nezapochyboval o smysluplnosti svého počínání. *Kéž bych dokázal fungovat jako on*, napadlo mladíka při pohledu na něj.

Zavřel oči a na okamžik si sám sebe představil jako členovce; jaké by to bylo, kdyby se jednoho rána vzbudil a hezky po kafkovsku zjistil, že došlo k proměně? Na rozdíl od Řehoře Samsy by se nejspíš tolik nezabýval fyzickou stránkou věci. Co na tom, že by měl o několik párů nohou navíc? S tím by se snad časem naučil žít. Kromě toho jeho pracovní prostředí nejenže jakýkoli druh výstřednosti (vzhledové i jiné) bezmezně tolerovalo, ale dokonce ji vítalo s otevřenou náručí. Oproti obchodnímu cestujícímu z minulého století by tedy měl v tomhle směru značnou výhodu.

Mladíka ovšem mnohem víc lákala proměna psychická. Byla to mentalita mladíka-mravence a fascinující mu připadal právě její nápadný kontrast s mentalitou mladíka-člověka. Budí se snad mladík-mravenec několik hodin před svítáním, jen aby přemítal nad nesmyslností úkonů, které ho co nevidět čekají? Promítají se mu snad do okolních předmětů zážitky z dob minulých, které fungují jako spouštěče zdrcujícího žalu z neprozkoumaných možností? Ne, v životě mladíka-mravence jistě nic takového neexistuje. Stejně jako v něm neexistují odbočky, křížovatky ani slepé uličky. Život mladíka-mravence je jako dlouhatánská ranvej, po níž nezbyvá než kráčet pořád kupředu. Beze strachu, že se ztratí, beze strachu, že bude za nějaký čas litovat ušlé vzdálenosti, se mu břemeno asi nese s relativní lehkostí, ať je jakkoli těžké...

„Budeš mít zadek celej zelenej,“ vytrhl jej náhle z rozjímání dívčin hlas.

Hleděla na něj teď zpříma a upřímně a nepotlačovaně se usmívala. Vzdálenost mezi nimi se zkrátila – pomyslná i ta reálná. Po nedávných rozpacích nebylo ani stopy. Fáze obligátního rozkoukávání skončila. Nezbedná Výmluvnost doběhla své druhy. A právě dívčin úsměv, snad ve spojení s jakousi hořkosladkostí v jejích očích, dovedl mladíka k závěru, že přece není na světě utrpení tak strašného, aby zvládlo anulovat výlučně lidské výsady. Stačil jediný pohled, a představa mravenčího života ztratila domnělé kouzlo.

„Původně jsem se ještě plánoval převlíct, ale...“

„Ale už ses nemohl dočkat, vid?“ skočila mu do řeči.

Mladík se začervenel a neřikal nic. Najednou jako by si vyměnili role.

„To vůbec nevádí,“ pokračovala dívka. „Aspoň si tě jednou prohlédnu v celé tvé profesní okázalosti. Hmm... Tak takhle vypadá pan doktor filozofie!“

Chvíli jej zkoumala jako nějaký výzkumný subjekt – černé, moderně strážné sako bez jediného smítka, zdánlivě ledabyle přehozené přes pečlivě nažehlenou vínovou košili, kalhoty s úzkým střihem a kožené kotníkové boty, jejichž donedávna dokonalý lesk teď kazilo několik kapek rosy. Tento outfit působil dojmem daleko větší sebejistoty než zvláštní směsice odevzdanosti a vyčerpání v jeho očích, které jí teď připadaly o tolik světlejší – chtělo by se říct „vybledlejší“ – v porovnání se sytou oceánovou modří zakódovanou v jejích vzpomínkách. Tahle změna, pro ni tak do očí bijící... jestlipak ji vnímá i jeho okolí? Jestlipak ji vůbec vnímá on sám? napadá ji. Vidí vůbec někdo to křehké ptáčátko, uvězněné v kleci akademických titulů a šviháckých obleků? Nebo je to jen její pocit? Jakási utkvělá představa? Ne... nikdo ho přece nezná lépe než ona, nikdo...

„Vůbec ses nezměnila,“ ozval se najednou a ona si uvědomila, že ji celou dobu pozoruje stejně bedlivě jako ona jeho.

„To má být kompliment, nebo urážka?“ odvrátila se, předstírala uraženou a nafoukla zčervenale tváře, jak si to u ní pamatoval z dětství.

„Kompliment, pochopitelně,“ usmál se a píchl ji ukazovákem do nafouknuté tváře.

„Hm!“ odfrkla si. „Já spíš doufala v něco jako: ‚Vyrostla jsi do krásy,‘ nebo ‚Je z tebe už dospělá žena,‘ nebo ‚Tolik jsi dospěla, jsi teď mnohem krásnější,‘ nebo...“

„Jsi mnohem krásnější,“ řekl mladík. „Právě proto, že jsi pořád stejná.“

„Hm.“

Odvrátila pohled zpátky k jezírku, nad nímž se ještě nedávno modré nebe pomalu začínalo červenat, zrovna jako se červenaly její tváře.

„Je to jako v té písničce,“ ozvala se po chvíli. „*Změnila jsem se tím, že jsem se vůbec nezměnila.*“

„Pořád si ji pamatuješ?“

„Jak bych mohla zapomenout? Byla to první písnička, kterou ses mi kdy uráčil zahrát! Trvalo mi celou věčnost, než jsem tě k tomu přemluvila!“

„Prosím tě, ani mi to nepřipomínej. Byla jsi tak neodbytná! Nemáš nejmenší tušení, jak dlouho se člověk bez špetky talentu musí těch pár akordů učit. A stejně to znělo mizerně. A k tomu ten ‚zpěv‘... Ani nevíš, jak jsem se tehdy styděl.“

„Mně se to moc líbilo!“ řekla dívka skoro dotčeně, jako by snad mladík zkritizoval její výkon místo svého, začala si broukat melodii oné písně a občas zazpívala i text. „*Hm-hm-hm-hm-hmm... hmmm... Můj bože, už je to tak dlouho... Nikdy jsem nedoufala, že se vrátíš... Ale teď jsi tu. A jsem tu i já... Hm-hm-hm-hm-hmm...*“

„*Srdce a myšlenky mizí... mizí do neznáma,*“ doplnil on.

Dívka na okamžik zmlkla, znovu jako by čerpala energii z vodní hladiny.

„Tehdy jsem si ani neuvědomovala, jak smutná písnička to ve skutečnosti je,“ řekla konečně. „Vlastně možná smutná a veselá zároveň. Taková... hořkosladká – to je to slovo! Aspoň pro toho, kdo zůstává... Pro ‚postarší maloměšťačku za pultem‘.“

„Na ‚postarší maloměšťačku‘ jsi ještě dost mladá maloměšťačka, nemyslíš?“ usmál se mladík. „A kromě toho tu nevidím žádné pult.“

„S pultem nebo bez...“ mávla rukou dívka. „Obojí ještě může přijít – stáří i pult!“

„No, minimálně jedno z toho je nejspíš nevyhnutelný. Aspoň pro některý z nás...“

Zasmáli se, ale jejich úsměvy jako by cosi tížilo. *Cosi...* Oba moc dobře věděli, co to je. Oba věděli, že to ten druhý ví. A oba se co nejdříve snažili oddálit chvíli, kdy to budou muset vyslovit nahlas.

„Myslíš, že jsem tehdy odcházel s radostí?“ zašeptal mladík a zahleděl se na starou vrbu.

„Kdybys neodešel, určitě bys toho později litoval.“

„Co když teď lituju toho, že jsem odešel?“

Dívka se na chvíli zamyslela.

„Potom by to potvrdzovalo slova toho estéta, o kterém jsi mi kdysi četl,“ odpověděla nakonec. „*At' se oběšís, nebo neoběšís, tak či tak toho budeš litovat!*“ dodala hlubokým, přehnaně dramatickým hlasem. Mladíka to pobavilo.

„Haha, jen se směj,“ řekl. „Tenhle estét náhodou moc dobře věděl, o čem mluví. Neprozkoumaná možnost se vždycky zpětně jeví jako ta lepší. Život mi to neustále potvrzuje, abys věděla.“

„Jestlípak to nebude tím, že jsi sám tak trochu ‚estét‘?“

„Měla bys mě snad radši jako škrobenýho soudce?“

„Ten měl náhodou taky zajímavý argumenty... Ale já tě mám nejradši takhle, to přece víš. Ale... Někdo třeba...“

„Pak je všechno, jak má být!“ přerušil ji.

Oba si povzdechli v téměř dokonalém souznění.

„Víš, vůbec jsem nechtěla, aby to vyznělo nějak vyčítavě – myslím to s tím pultem a tak. Vlastně jsem ti chtěla říct, jak moc jsem na tebe hrdá. Opravdu!“

Po těch slovech se mladík zatvářil ještě zachmuřeněji než před chvílí.

„To je od tebe milý... Ale vážně není na co,“ povzdechl si. „Víš, že jsem snil o docela jiných věcech. Chtěl jsem vytvářet vlastní díla, ne přednášet a psát o dílech jiných. Jenže tomu prvním se každé tak akorát vysměje, zatímco to druhý platí za takzvanou ‚řádnou práci‘ nebo ‚práci na úrovni‘. Není to paradox? Na každé pád tu na moje hloupý, naivní sny nebylo místo. Musel jsem ‚dospět‘. Musel

jsem se ‚něčím stát‘. Musel jsem *jí* ‚přestat dělat ostudu‘. A tak jsem dospěl. Vyměnil jsem všechnu sebeúctu za jakési náznak úcty jiných – to je totiž celý kouzlo dospělosti. A týhle ‚úcty‘ se teď budu do smrti muset zuby nehty držet, protože když ji ztratím, nezbude mi už nic.“

„Jenže... jenže co když to takhle vnímáš skutečně jen z pohledu ‚estéta‘? Co kdybys opravdu litoval v obou případech? To by pak přece znamenalo, že kdybys tu zůstal, nevyhnutelně bys tu začal nenávidět... Začal bys nenávidět mě! Začala bych se ti hnusit! Začal by sis přát, abych *zmizela!*“

„To si vážně myslíš? To bych přece nikdy...“

„Mám na tebe jednu velkou prosbu,“ přerušila tentokrát ona jeho, jako by si právě uvědomila cosi životně důležitého. „Ale... je to tak trochu sobecká prosba.“

„Sem s ní,“ řekl mladík.

„Slib mi... Slib mi, že pokaždé, když dojde na podobný rozhodování... Na podobný ‚bud‘ – anebo ‚kde jednou z možností budu já... Slib mi, že si vždycky vybereš *tu druhou*.“

Trvalo dobrých pár vteřin, než k němu ta slova doputovala. Když se tak konečně stalo, zabodla se mu do srdce jako dýka.

„To přece nemyslíš...“

„Neprozkoumaná možnost se vždycky jeví jako ta lepší – tak jsi to řekl, nebo ne? A já chci, abys na mě vždycky vzpomínal jako na tu lepší. Víím, jak sobecky to zní. Víím to. Ale stejně... Radši od tebe budu na míle daleko – třeba na druhém konci světa – s tím, že ti vzpomínka na mě občas vykouzlí na tváři úsměv. S tím, že mě tu třeba jen jednou za pár let navštívíš, tak jako dneska, a já budu vědět, jak moc se ti nechce zpátky... Nedívej se na mě tak. Myslíš, že mně z toho není smutno? Samozřejmě že je mi smutno, ale pořád je to takhle lepší... Lepší než představa, že bys zůstal a litoval; že by sis začal přát, abych *zmizela!* Já přece nechci *zmizet!* Víím, že je to sobecký. Víím, že doby, kdy ti moje existence prospívala, jsou už pryč a že ti teď jen ubližuju. Že tě stahuju zpátky. Že jsi kvůli mně *nemocný!* Ale stejně... stejně! Copak nemůžu chtít aspoň takhle málo?“

Nikdy ta slova neplánovala vyslovit. Nikdy neplánovala prolomit letité tabu (v jejím případě vlastně tabu „celoživotní“). Jen co jí vyšla z úst – spontánně, nepromyšleně –, začala dívka chápat jejich nemístnost. Začala si uvědomovat absurditu oné prosby, absurditu svého postavení a nakonec celé své existence. Takhle to přece nechtěla. Pokoušela se mu ulehčit jeho dnešní poslání, jehož náplň dávno tušila. Snažila se mu říct, že jeho rozhodnutí je nakonec ve prospěch jich obou. Snažila se mu říct, že všechno je v nejlepším pořádku, a místo toho... Styděla se. Měla chuť propadnout se hanbou až k samému jádru zeměkoule.

Mladík na ni tiše hleděl, s ústy mírně pootevřenými, jako by se chystal něco říct, ale slova nepřicházela. Celé to trvalo snad jen několik vteřin. Dívce se však zatím v jeho očích promítla celá její dosavadní *existence*...

První vzpomínka, *úplně* první: Zarostlá úzká cestička na samém okraji provinčního městečka, nenápadná spojnice mezi hlavní silnicí a loukou s malým jezírkem, které však pro dívku prozatím neexistují.

Je otočená k silnici a sotva vnímá těch pár objektů ve svém zorném poli. Auta a chodci, co se před ní míhají sem a tam, jsou pro ni jen bezvýznamnými kulisami; dotváří okolní scénérii, jako reprodukce druhořadých malířů dotváří interiér průměrného bytu.

V tuto chvíli pro ni skutečně existují jen dva body: jeden kdesi uprostřed téhle cestičky, kde teď nehybně stojí, obklopená z obou stran „džunglí“ vysoké trávy, a druhý, k němuž takřka bez mrknutí směřuje její pohled, jako by se právě tam, poblíž silnice, měl každou chvíli zjevit jakýsi portál do země zaslíbené.

Nic mimo tyhle dva body, spojené úsečkou její existence, pro ni nemá smysl.

Netuší, jak se sem dostala. Nemá jedinou vzpomínku na to, co bylo předtím. Stojí tam a čeká, protože přesně to je její *Úděl*. Úděl, který se neodvažuje zpochybnit.

Čeká.

Minuty, hodiny, dny – čas pro ni nic neznamená. Bude tu trpělivě čekat tak dlouho, jak bude třeba, protože s neochvějnou jistotou ví, že to, nač čeká, jednou *musí zákonitě přijít*. Jiná možnost není. Samotné její *bytí*, samotný fakt, že tu teď stojí, je přece nezvratným důkazem o existenci očekávané entity; jakéhosi Godota, který se tu dřív nebo později nevyhnutelně zjeví.

Váží si té jistoty. Považuje ji za určitý druh požehnání. Snad i ona podvědomě tuší, že ve světě zoufalých Vladimírů a Estragonů je taková jistota skutečnou raritou.

A pak, přesně v onom bodě, ho konečně spatří. Necítí ani náznak překvapení. Cítí jen bezbřehou, celou věčnost očekávanou radost.

Uslazený modrooký chlapec s pečlivě zastříženými kadeřemi v barvě obsidiánu se vleče pár kroků za hřmotnou dámou ve středním věku. Ta si před ním vykračuje sebevědomým, rázným krokem, kterému chlapec sotva stačí, nápadně gestikuluje a neustále na něj cosi pokřikuje.

Vtom se chlapec zničehonic zastaví, dost možná poprvé v životě – aniž by to sám čekal – odlepí oči od země a pomalu zvedá hlavu. Přitom dostane mírnou závrať a celý svět kolem něho jako by se v tu chvíli nafoukl. Připadá si přemožený, vystrašený náhlou obrovitostí všeho okolo – vždyt doposud znal převážně jen špičky svých tenisů a i ty nejmenší detaily všech povrchů, po kterých denně chodil. Všechno ostatní cíleně udržoval v mlze. Jen tak byl schopen existovat v tomhle obrovském, děsivém světě. Jen tak se mohl vyhnout všem těm cizím pohledům, které jako by z něj vysávaly duši.

Ale najednou si nemůže pomoci. Jako by ho poháněla nějaká vnější síla. Navzdory hrůzné úzkosti ze všeho kolem (a především pak z té hrozivé ženy, která si jistě co nevidět všimne jeho nezvyklého počínání) se pomalu, se zatajeným dechem rozhlíží kolem sebe, až se jeho pohled nadobro uzamkne v jednom jediném bodě.

Konečně ji spatří. Konečně ona spatří jeho. Jejich pohledy se střetnou a svět se zastaví.

Dva smaragdy klesají ke dnu oceánu, kam odjakživa patřily, a oceán je pohltí, přijme je za své. Jeho hladina se zklidní – konečně

má, co chtěl. I ten výhrůžný hlas, který ho ještě před chvílí tolik děsil, teď zní jen jako neškodná, vzdálená ozvěna.

„Slyšíš mě?!“ křičí žena. „Řekla jsem ti, že žádného béckaře v naší rodině nestrpím! Hned zítra si to opravíš, je ti to jasné? Jinak si mě nepřej! Dneska nepůjdeš spát, dokud mi celou látku neodvykládáš z paměti slovo od slova! No tak, slyšíš?! Na co to tam zíráš?!“

Ve svém rozhořčení, které nemilosrdně odkrylo i vrásky pečlivě maskované nánosem pudru, se žena snaží najít *něco*, k čemu směřuje chlapcův uhranutý pohled. Když ani po minutě nenachází v jeho zorném poli nic než nekultivovanou zeleň, její hněv ještě zesílí.

„No jistě! Tak o tomhleto učitelka mluvila!“ vyhrkne posléze. „Víš, co mi teď nedávno řekla? Na hodiny prý chodíš připravený, domácí úkoly plníš, testy zvládáš jako jeden z nejlepších – ha, *jeden* z nejlepších, jako bych z toho měla být kdovíjak odvázaná –, ale se spolužáky nekomunikuješ a často z tebe prý má pocit, jako bys byl duchem někde jinde. Je to takový malý snílek, vidíte, paní S.?’ Malý snílek... Dokážeš si představit, jak zahanbeně jsem se kvůli tobě cítila? Posloucháš mě, zatraceně?! Pořád mi jen děláš ostudu!“

Ale její slova chlapce mýjejí. Dál upřeně hledí do útroby vysoké trávy a v jeho obličejí se začíná formovat cosi, co do té chvíle on ani nikdo z jeho okolí nepoznal. Oči, z nichž se ještě před okamžikem vyplavoval sláný smutek, se malinko přivřou, v buclatých tvářích se objeví miniaturní dolíčky, koutky úst – donedávna mrtvé – teď ožívají jako Lazar a hbitě vyskakují vzhůru. Chvilí nato chlapec dokonce vycení svůj ne zcela úplný chrup (zrovna ten den mu vypadl jeden z posledních mléčných zubů) a dotváří tak svůj vůbec první opravdový úsměv, který nepatří nikomu jinému než *jí*. Dívka úsměv opětuje (i pro ni je to poprvé – jako ostatně všechno) a zvedne drobnou alabastrovou ručku na pozdrav.

To už rozzuřená žena táhne chlapce pryč, prakticky násilím, ale přestože se mu její dlouhé, ostré nehty zarývají do kůže a v uších mu znějí četné výhrůžky, jeho úsměv nemizí. Neodvrací pohled od zarostlé cestičky, dokud ji úplně neztratí z dohledu, a moc dobře ví, že se tam při první příležitosti znovu vrátí (i ten nejpřísnější

režim má své skuliny). Že se po ní společně vydají dál a objeví louku s jezírkem, která se stane jejich malým soukromým útočištěm, kam se bude chlapec následující roky znovu a znovu vracet, kdykoli najde volnou chvíli – i poté, co vyroste ze svých ošoupaných tenisek; i poté, co jako premiant dokončí základní i střední školu; poté, co mu na tváři vyraší první vousy; poté, co poprvé nasedne do vlastního auta. A dokonce i poté, co odjede studovat desítky mil daleko, protože ani žádný z nesčetných požitků studentského života mu nedokáže nahradit její úsměv, její hlásek, jenž jako jediný dokáže pohladit, zklidnit jeho nepokojnou duši. Nic nedokáže nahradit pohled na její alabastrové tváře, které se zardí, kdykoli ho znovu spatří.

V každém věku, za každé situace si najde cestu k jezírku, aby ji znovu viděl. Aby jí pověděl o svých radostech, strastech, plánech a obavách. Aby se zasmál. Aby si pobřečel. Aby jí předvedl pár nových akordů, které se horko těžko naučil. Aby jí předčítal své oblíbené pasáže z beletrie i filozofických spisů, nebo ze svých vlastních pisatelských pokusů, které by se neodvážil sdílet s nikým jiným. Aby jí objal a ona objala jeho a společně tak zneškodnili plíživé pocity osamění, na které nic jiného neplatilo – ani nálož studijních úkolů, ani práce, ani proflámané noci v dalekém městě plném třpytivých neonů a šedivých lidí, ani všechna ta nahá těla bez obličejů, která se čas od času proplétala s jeho tělem – tělem, kterému se obličej (a výraz života v něm) vracel jen při pohledu na *ni*.

Mímo její *přítomnost* provádí všechny úkony s tak mrtvolnou otupělostí, že si chvílemi připadá jako chlapík ze známé anekdoty, co si jednou v opilosti splete dům, vyspí se tam s cizí ženou a ráno zase odejde do práce, aniž by kdokoli ze zúčastněných postřehl, že něco není v pořádku.

Ona je to jediné, co zachraňuje jeho přičetnost, jeho *lidskost*, a až si je plně vědoma jistého paradoxu, který je v tomto faktu obsažen, nesmírně ji to hřeje u srdce; pocit, že se může každický rok – jen co louka začne znovu nabývat svěžích jarních barev – těšit z jeho brzkého návratu.

Vždycky.

Bez výjimky.

Až do onoho léta před dvěma či třemi roky, které proseděla u jezírka úplně sama.

Myslela si, že už ho nikdy neuvidí; že nastala ta chvíle, které se vždycky tolik děsila (přestože jí bylo jasné, že na to nemá nejmenší právo). Zнала svou roli. Věděla, co je zač. Věděla, co její existence znamená. Věděla, že je jen plodem trápení člověka, kterého miluje víc než cokoli na světě. Věděla – a to ji bolelo ze všeho nejvíc –, že její *zmizení* by neznamenal nic jiného než jeho *uzdravení*.

To všechno věděla, a přesto... Přesto v ní najednou vzkypěly dosud neznámé pocity; pocity lidské, příliš lidské. Nechtěla *zmizet*. Nechtěla, aby jí ho někdo vzal! Copak mu může někdo rozumět lépe než ona? Vždyť to ani není logicky možné! Podělí se, klidně se podělí, ale celého ho nikomu nedá, nikomu! Takové myšlenky se jí honily hlavou a ona si byla vědoma jejich naprosté absurdity i vlastní bezmoci.

Den za dnem sedávala na břehu jezírka a plakala. A ani na okamžik přitom nespouštěla oči ze své drobné bílé ručky, úzkostně očekávající chvíli, kdy se jí začne ztrácet před očima.

Ale ta chvíle nikdy nepřišla.

Místo toho teď přišel on.

Přišel jí cosi oznámit, a tohle oznámení (jehož obsah dokázala odhadnout z jediného pohledu na něj) se zdálo být ve zvláštním rozporu s její nadále trvající existencí.

Zprvu ji to mátlo. Nerozuměla tomu. Všechno jí došlo, teprve když přišla řeč na tu pasáž z Kierkegaarda... Vybral si někoho jiného než ji, a ona se tak stala „neprozkoumanou možností“! A právě to ji paradoxně zachránilo. Kdyby tu byl zůstal, kdyby nikdy nepoznal všechna lákadla skutečného světa, nikdy by po nich nepřestal toužit. Tím si mohla být jistá. A tahle jeho touha by ji nakonec zničila. Ale takhle... takhle se karta obrátila v její prospěch...

Snad proto se nedokázala ubránit emotivnímu výlevu, své „sobecké prosbě“. Chtěla ho utvrdit v tom, že volí správnou cestu, jakkoli se to teď oběma může zdát smutné...

„Vlastně jsem ti přišel něco říct,“ ozval se konečně mladík a tiše čekal, než jeho slova doputují k zasněné dívce. Když se tak stalo, dívka sebou mírně trhla.

„Jsi v pořádku?“ zeptal se.

„Ano... ano, jsem. Jen jsem se trochu zamyslela, to nic. Povídej – co jsi mi přišel říct?“

„Víš, ohledně toho, o čem jsi před chvílí mluvila... Já... My... Já...“, koktal mladík, než se konečně zhluboka nadechl a přestal odkládat nevyhnutelné. „Budu se ženit. Přijel jsem... Přijeli jsme to oznámit rodičům. A vyřídit všechny ty kraviny okolo.“

„To já už přece dávno vím,“ usmála se dívka. „V našem případě se těžko zachovává tajemství.“

„No jo... To je vlastně logický,“ povzdechl si mladík. Hned nato svraští obočí a bezděčně se zahleděl na jezírko, jako by zničehonic pocítil k jeho poklidné hladině jakousi zášť.

„Ale stejně,“ otočil se po chvíli ticha zpátky k dívce, „stejně jsem ti to chtěl říct – *doopravdy* říct, tak jak si lidi běžně věci říkají...“

„Moc mě těší, že mě pořád takhle bereš.“

„Jak jinak bych tě měl brát?“

„Však víš...“

„Mlč, prosím tě. Prosím...“

Stiskl její drobnou ručku, která se od chvíle, kdy na něj poprvé zamávala, zvětšila jen zcela nepatrně, a zadíval se jí zpříma do očí.

„Jsi pro mě to *nejskutečnější*, co jsem na tomhle světě poznal,“ řekl rozhodně.

Dívka se malinko usmála a položila si hlavu na jeho rameno. Oba tak zůstali bez nejmenšího pohybu, s pohledy upřenými k vodní hladině. Ale zatímco ona vzhlížela k jezírku s jakousi příjemnou nostalgií, on ho v duchu proklínal; proklínal tu průzračnou hladinu, která tak nemilosrdně odrážela *realitu*.

Hlavou mu proběhla vzpomínka na jistý okamžik; vzpomínka, kterou jeho mučednická paměť celá léta udržovala v neporušeném stavu, podobně jako balzamovači v mauzoleích pečují o těla mrtvých diktátorů.

V téhle vzpomínce, jako už tolikrát předtím, kráčejí s dívkou podél břehu a on jí přitom něco zaníceně vykládá. Chvillemi mluví o příjmací zkoušce na vysokou, která ho brzy čeká, chvillemi snad o knihách či hudbě, kterými se odreagovává od studijního stresu. Potom zmlkne, protože má pocit, že mluví příliš, popojde blíž k vodě a hluboce si povzdechne. „Nejradši bych se na to na všechno vykašlal,“ říká. „Na tu školu a tak. Mohl bych si najít práci někde tady. Dokonce jsem slyšel, že pan T. někoho shání do svého hotelu. Třeba bych to mohl zkusit tam. Stejně mě velkoměsto nijak neláká.“

„To přece nejde!“ vyhrkne dívka. „Vždyť knihy jsou tvůj život! Tak rád o nich povídáš. Nikdo o nich nemluví s takovým nadšením jako ty. Představ si, že se tím jednou budeš moct živit! Budeš motivovat ostatní, šířit lásku k literatuře! Úplně tě při tom vidím!“

„Rád si o nich povídám s tebou. To je něco jiného. A lásku k literatuře v sobě musí každé vzbudit sám. Proč bych měl někoho nutit?“

„Ne nutit, motivovat!“

„To je fuk.“

„Ne, to není! Je v tom zásadní rozdíl!“

„Fajn, fajn,“ směje se mladík, pobavený dívčíným vášnivým výlevem. „Vždyť jsem to ani nemyslel vážně. Naši by mě nejspíš vydělili, kdybych se vykašlal i na tohle. Už tak prskaj, že jsem si nedal přihlášku na něco ‚prestižnějšího‘. Odmala mi koneckonců říkali, že se můžu stát buď doktorem nebo právníkem, anebo totálním břídilem. No, a já si vybral.“

Dívka s povzdechem zakroučí hlavou a pleskne mladíka po čele. Mladík se zasměje a obejmě ji.

„Já jsem na tebe moc hrdá,“ zašeptá dívka. „Vždycky na tebe budu hrdá, ať si vybereš jakkoli.“

A zatímco ho ozvěna těch slov hřeje na duši, mladíkovy oči spočinou na vodní hladině – jen tak, docela bezděčně. Nikdy předtím jí nevěnoval pozornost. Nikdy si nevěšal bezpočtu obrazů, které se na ni promítaly. Teprve teď jako by se mu před očima proměnila ve velké plátno, v jakousi stínovou reprodukcí bezprostředního okolí.

Vidí na něm měsíc takřka v úplňku. Vidí starou vrbu i několik dalších stromů. Vidí na něm keře z protějšího břehu i řadu domků nedaleko nich. A až úplně nakonec, zatímco se mu nápadně zrychluje tep, spatří i *jednu jedinou siluetu*. Poznává se v ní. Poznává se, a jak se tak na sebe dívá, všechno si konečně uvědomuje – zrovna teď, pár dní před odjezdem do „velkého světa“. Srdce mu buší, jako by mu chtělo vyskočit z hrudi a vrhnout se do vody, aby zahnilo ten děsivý odraz lidské samoty. Ale nakonec se přece jen zklidní.

Mladík pohlédne na dívku, která mu nepatrným přikývnutím stvrzuje krutou pravdu. Celá se přitom třese. Má za to, že tímhle pro ni všechno končí. Ale vtom si všimne, jak se jeho donedávna zděšený výraz pomalu proměňuje – proměňuje se v úsměv, zrovna jako tehdy, když ho spatřila poprvé. Bere ji za ruce, zadívá se jí do očí a v tu chvíli je jí jasné, že se mezi nimi nic nemění. Opětuje jeho úsměv a on jí přitom stiskne obě ruce ještě pevněji, zatímco silueta na hladině dál nehybně stojí, s rukama nataženýma do prázdna ve zvláštní křeči...

„Máš ji rád?“ ozvala se dívka. Znělo to o něco veseleji.

„Nemám ji nerad,“ odpověděl mladík, pořád trochu zachmuřeně.

„A je hezká?“

„Není škaredá.“

„Ty jsi pako!“ rozesmála se dívka a plácla mladíka po čele.

„Divím se, že si tě vůbec chce vzít! Takovýho starýho morouse!“

„To já taky.“

„Doufám, že na ni budeš hodnej.“

„Neměla bys spíš mít starost, aby byla ona hodná na mě?“

„Ale ona je přece ta slabší!“

„Tohle dneska říct městský holce, nejspíš by ti jednu ubalila!“

„P-proč?“

„Rovnoprávnost a tak... Říkat takový věci je dneska striktní tabu.“

„Hmm...“

„Poslyš, měl bych na tebe taky jednu sobeckou prosbu... Je dost možná ještě sobečtější než ta tvoje, ale vlastně na ni tak trochu navazuje.“

„Povídej.“

„Slib mi, že ať se stane cokoli...“ začal a tiskl jí přitom ruku, „slib mi, že tě tu vždycky najdu. Slib mi, že nikdy nezmizíš. Za žádnou cenu nesmíš zmizet, rozumíš? Potřebuju tě. Ať si to ostatní třeba nazývají *nemocí*, ale bez tebe bych nepřežil. Bez tebe bych ani dál žít nechtěl.“

Dívka chvíli mlčela.

„No tak... řekni přece něco!“

„Opravdu to tak chceš?“ zašeptala sotva slyšitelně.

„Opravdu,“ odpověděl rozhodně.

„Ale co *ona*? Jak k tomu chudák přijde?“

„O ni si nemusíš dělat starosti. Nepřijde zkrátka. Zamilovala si jen jednu z mých person – a tu teď oficiálně dostane. Toho, co tu teď sedí, vlastně nikdy nepoznala, a tudíž jí těžko bude scházet.“

„To je mi ale padoušská filozofie!“ zvolala dívka s hraným pohoršením. „Měl byste se stydět, pane doktore!“

„Stydím. Až do morku kostí,“ usmál se mladík žoviálně. „Tak co... slibuješ?“

„Slibuju.“

Políbil ji na čelo, natáhl se na záda do trávy (sako nesako) a hlavu si položil do jejího klína. Shlížela na něj jako nějaká bohyně a něžně ho přitom hladila po vlasech. Mladíkovi se pomalu zavíraly oči...

Vzbudil ho teprve nenáviděný vyzváněcí tón jeho telefonu.

„Už musíš jít?“ zašeptala dívka, jakmile mladík ukončil krátký hovor.

„Já ne. *On* musí,“ odpověděl mladík, věnoval jí rozpustilý úsměv a uložil se zpátky do předešlé polohy.

Siluetu na hladině meztím pomalu vstala, protáhla se a líným krokem se vydala podél břehu zpátky k silnici.

Drobný zákrok

Mnozí pohrdají plodností ženy pouze proto, že potomka je třeba živit a vychovat. Neboť často tvrdí toto: „Proč bych se měl ženit, když jsem jen chudák a žebrák? Raději bych sám nesl břímě chudoby a nezatěžoval se další bídou a nouzí.“

– Martin Luther